

ГЕОРГИ ПРОДАНОВ

е преподавател по политически науки в Нов български университет, главен асистент. Доктор по политология от СУ „Св. Климент Охридски“. Стипендиант на фондация „Сасакава“, специализирал в Германия и Русия. Изследователските му интереси са в сферата на изборите, политическите елити и страните от постсъветското пространство. Консултирал е множество предизборни кампании. Автор и сценарист на телевизионното предаване за генеалогия „Джинс“ по БНТ.

ШАНСОВЕТЕ ЗА УСПЕХ НА КАБИНЕТА „ДЕНКОВ“

Създадено с взаимно недоверие, правителството ще работи в условия на свръхсъмнения, което пък дава възможност за свръхконтрол над него от всички страни

Текст Георги Проданов

Месец след избирането му ситуацията около правителството на акад. Николай Денков продължава да изглежда все толкова невероятна, че още е рисковано да се правят каквито и да било прогнози. И все пак е редно да се опитаме да потърсим ориентири за бъдещето с надеждата, че странният случай на това управление няма да е единственото, с което то ще бъде запомнено. За това настоящата прогноза обхваща само първите 9 месеца от въз-

можния живот на кабинета, в който той ще бъде „Денков“, преди през март 2024-та да стане „Габриел“. Разбира се, условностите са много и затова първо с добре да се запитаме – трябва ли това правителство да изкара тези 9 месеца, доколкото смислят на събирането на довчерашните върли врагове (именно врагове, а не съперници) ГЕРБ-СДС и ПП-ДБ беше и е изключително трудно да бъде обяснен на избирателите и на двете формации, които

упорито повтаряха вота си няколко пъти.

УСПОКОЯВАНЕ НА СИТУАЦИЯТА

Да, двете първи парламентарни формации трябваше да съставят правителство и основната причина за това е необходимостта от успокояване на ситуацията, за да имаме време да помислим трезво къде се намираме и как стигнахме дотук. Месеците, в които ще съществуват

Кабинетът „Денков“ дойде на власт с призив за успокояване на противопоставянето в парламента и политиката изобщо

кабинетът „Денков“, трябва да дадат възможност на обществото ни поне леко да се успокои от лошите новини, които застигнаха България в последните години. Инфлация, близка война, правителствена и партийна криза, пандемия, бежанци – всичко това се случи почти по едно и също време и заедно с агресивното говорене на политиките засили впечатлението, че „всеки сам си решава“ и трябва да се оправя единствено с оглед на собствените си интереси. Визия, която неслучайно се появи и придоби сили по време на дългото управление на ГЕРБ – период, в който се загубиха и без това изтънелите ценностни ориентири на взаимоотношенията човек – човек и човек – държава. Но за миналото ще има време да говорим тогава, когато търсим причини за успеха или неуспеха на това управление. В случая е важно, че кабинетът „Денков“ дойде на власт именно с реализиран призив за успокояване на противопоставянето в

парламента и политиката изобщо. От тук нататък всичко е въпрос на комуникация. Комуникация, комуникация – при това не от шофьорската седалка на джипката, а от официалната трибуна на министър-председателя. Онова, което със сигурност ще бъде знак за връщане на нормалността в политиката, е общуването на премиера с обществото. Може да звучи наивно, но именно едно академично лице, каквото е Николай Денков, може да си позволи да изнася лекции на онези, които с приел да управлява. Едно, за да знаят какво се случва, и второ – за да промени тона в поли-

тиката – нещо, което определено ще бъде успех, който може да привлече и електорална подкрепа към ПП-ДБ. И друго – този кабинет трябва да върне децентрализацията на изпълнителната власт в България, тоест да бъде елиминирано наложило се от дълго време впечатление, че министрите са функция и следват сляпо, включително и личните хрумвания, на министър-председателя или президента.

КАМЪНИТЕ ПОД КОЛЕЛАТА

Това правителство е обречено на постоянна нестабилност най-вече заради неприятната компания, в която се окача коалицията ПП-ДБ. Довчерашните врагове от ГЕРБ-СДС и ДПС днес са крепители на конституционно-реформистко управление, имаме ситуация по Ленин: ГЕРБ-СДС и присламчилото се ДПС ще поддържат това правителство както възето – обесения.

Вече всичко е въпрос на комуникация – при това не от шофьорската седалка на джипката, а от официалната трибуна на министър-председателя.

 Основната цел на ГЕРБ с присъствието му във властта ще бъде размиването на темата за търсене на отговорност от Бойко Борисов и министрите му.

Основната цел на ГЕРБ с присъствието му във властта ще бъде размиването на темата за търсене на отговорност от Бойко Борисов и министрите му за различните креативни форми на корупция и употреба на влияние при техните управления. Дори да не се случва видимо, то деструктивната роля на съюзниците пролича още в създаването на комисията по имунитетите, дебата около бъдещето на КПКОНПИ и неясно разследващо-аналитичната структура, която ще бори корупционерите. Отрочето на общите усилия преди първо четене създава впечатление на орган за замазване вместо за осветляване на проблема. Така че никак не е малък рискът част от работата на правителството на Денков да пожъне само формални резултати. Същото се отнася и за законите в парламента заради бламирането на смисъла им от ГЕРБ и компания. Така че далеч по-трудно от самото съставяне на кабинета ще бъде съчетаването на различните интереси в парламента – кадровите попълнения в институциите с изтекли мандати и промените в директорските бордове ще са препятствие, което може да подкопае и консенсуса за правителство, още повече че ще става дума за сериозни апетити и влияние.

В краткосрочен план – до есента, правителството със сигурност ще отчете успехи, постигането на които всъщност беше онова, което събра непонасящите се, освен желанието да бъде отнето управлението от президента. Приемането на закъснелия бюджет за 2023 г. и изготвянето на новия за 2024-та са две неща, които лесно могат да бъдат отбелязани като успех особено след катастрофичните заплахи за висок дефицит. Разбира се, ключова в ситуацията би била

промяна във философията на държавния бюджет, която би увеличила обществената подкрепа за кабинета – не става дума за изливане на пари, както досега, а за ново, стратегическо разходване на средствата, които вървяха като помощи през последните години. Приемането на законите по Плана за възстановяване също може да бъде писано за успех, макар и предизвестени без гаранции за това какво ще бъде качеството им.

Друг фактор за успеха на това правителство ще бъде и нивото на парламентаризма, което на сегашния фон, с все още липсващите ръководства на комисии и ротационните идеи, едва ли ще бъде високо.

Отвъд качеството на политическия дебат в Народното събрание, това правителство ще трябва да проведе и местните избори, които според много прогнози ще бъдат крайният момент на неговото съществуване. Дали управленската коалиция ще надделее над Хартиената, е въпрос, който може да реши съдбата не само на изборите, а и на кабинета. Още повече че виси и въпросът за провеждане на референдум за еврото, който, макар и да може да бъде отложен за някакво време с процедурни хватки, е в пряка връзка с другия голям ангажимент на това правителство – влизането в Шенген и еврозоната. И тук въпросът отново опира до комуникация. А и до опозицията, за която неслучайно не стана дума.

ХОРИЗОНТЫ „МЕСТНИ ИЗБОРИ“

Парламентарната опозиция по същество не е опозиция – колкото и да не харесва кабинета, е ясно, че въпросите с бюджетите, изборите и еврозоната трябва да се решат. В

този смисъл – имаме впечатляващо парламентарно мнозинство зад тези задачи на кабинета. И все пак – могат ли местните избори да свалят кабинета?

Не. Всъщност това е моментът, в който правителството ще има възможността да доминира над волята на партиите и парламентарните упражнения, които неминуемо предстоят около Изборния кодекс. Провеждането на самите избори е изключителен прерогатив на Министерския съвет, а и както се вижда напоследък – и задача номер 1 на МВР, което увеличава възможностите за влияние на кабинета. Това е моментът, в който самият акад. Денков вероятно ще има смелостта при нужда да плаши с оставка, ако Хартиената коалиция не промени възгледите си за машинното гласуване. И точно заради тази ситуационна „смяна на местата“ местните избори няма да са проблем за кабинета. Нито резултатите от тях – на местни избори всички печелят, а загубите личат трудно.

Някъде по това време вероятно ще стане видима и стратегическата роля на кабинета за оздравяването на партийната система, а и за партийното структуриране на „Продължаваме Промяната“ (вероятно с „Демократична България“). Макар класиците да са казали, че когато си на власт, прави политика, а когато си в опозиция – прави структури, в България е обратното. Примамката на ресурсите, с които разполага властта, помага на партните лесно да създадат структури, макар и клиентелистки, кухи и нетрайни. Много вероятно е това да се случи и този път, като ПП използва властта си, за да компенсира онова предупреждение от изтеклия запис, че „в

90% от територията ние на местните избори не участваме“.

Друг фактор, който не бива да се надценява, е липсата на подписано споразумение между двете големи коалиции за съществуването на това правителство. Това на първо четене изглежда опасно, но опитът показва, че по-големият партньор никога не се е притеснявал да нарушава уговорки и надеждата, че това би опазило кабинета, е прекалена. Липсата на управленска програма обаче е проблем, който може да бъде използван от всички в коалицията, така че създаването ѝ е въпрос, който трябва да се реши максимално бързо. В нея вече ще може да се преценят по-ясно амбициите и перспективите те да бъдат постигнати.

СВРЪХКОНТРОЛИРАН КАБИНЕТ

Всъщност най-хубавото в цялата ситуация около съставянето и живота на това правителство ще бъде недовернето, с което беше създадено. Като изключим примиренческото „сега ще изперат Борисов“, което процеждат част от хората, прекарали дълго време по площадите, всички останали са се втренчили в премиера и министрите му, в партиите, които стоят зад тях, и по същество това е ситуация на свръхсъмнение, която дава възможност за свръхконтрол над него практически от всички страни. Това бързо се видя в ситуацията около Виолета Лорер (съпругата на Даниел Лорер от ръководството на ПП, която бе номинирана за борда на Европейската инвестиционна банка) и със сигурност това свръхсъмнение би било забележим фактор и по отношение на други действия на всички в правителствената лодка. Ако правителството има времето и решителността да предложи промени в ключови сектори като

здравеопазване, образование, съдебна система, те лесно биха били забелязани като постижения, възнаградени с обществена подкрепа. След цели 2 години вербално враждуване очакванията са толкова банални и толкова минимални, че всяка работа, свършена безскандал, ще бъде бял дим.

ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКИТЕ ФАКТОРИ

Външнополитическите фактори пред правителството могат да бъдат сведени еднозначно до войната в Украйна. Всъщност това е и

Класиците са казали, че когато си на власт, прави политика, а когато си в опозиция – прави структури, в България е точно обратното.

единствената тема, по която част от опозицията може да получи обществена подкрепа – при явно предоставяне на оръжие на Украйна това става повод за уличен натиск срещу управляващите. Развитието на тези процеси обаче е в пряка зависимост от хода на украинската контраофанзива. Ако тя е неуспешна, това би подсилило проруските гласове, озвучавани от „Възраждане“ и различни псевдопатристички инициативи. Всъщност факторът „Русия“ не бива да се подценява и заради „миналото лято“, в което кръговете около Борисов и Пеевски построиха „Турски поток“ и платиха скъпо за реакторите на „Белене“. В този смисъл кабинетът рискува да стане жертва на стари зависимости, макар и да е малко вероятно като сценарий.

По-интересна е ситуацията около президента, който е публичен враг номер едно на правителството още от първия му ден. Темата за българската не-позиция към Украйна обединява множество гласове около Радев и не би било изненада, ако именно от президентството, което явно е готово да играе вабанк в настоящата ситуация, се появи опит за структуриране на движение, което да се включи на местните избори, като събере бивши кадри на ГЕРБ и БСП. Така или иначе антиевропейската и антиукраинската насоченост на парламентарната опозиция в лицето на Възраждане и БСП няма опасност да свали кабинета. Дезинформация и пари отвън обаче могат да създадат много шум, който да подкопае обществената подкрепа за управляващите партии. Но тъкмо защото ниската легитимност не е проблем в България от години – просто такава е положението, ръст на антиевропейските настроения само би усилил хватката между некоалиционните партньори в този кабинет.

В заключение, структурно най-голямото препятствие пред кабинета „Денков“, излъчен преимуществено от ПП, е самото Пе-Пе (въздържането от „партия“ е нарочно – те все още не са се превърнали в такава). Именно това трябва да се случи, включително със структури и идеологически избор ляво/дясно или със създаване на нов ясен субект заедно с ДБ. Защото голямата идея „анти ГЕРБ“ приключи, вече сме в ситуация „а сега накъде“. И без да бъде забравян ангажментът за разследване на близкото минало, трябва да се проектира общото близко бъдеще. Пътят към което със сигурност минава през почтеността на правителството „Денков“ и през спокойната му, а не кризисна комуникация с обществото. **B**